رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی
دورهٔ ۶، شمارهٔ ۲۳، زمستان ۱۳۹۷
ص ص : ۸۷– ۷۳

استراتژی‌های توسعهٔ ورزش روستایی با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی (مورد مطالعه استان گلستان)

زین‌العابدین فلاح*[1] – الهام سادات صمدی[2] – اسرا عسکری[3]

۱.دانشیار گروه تربیت بدنی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران ۲.کارشناس ارشد گروه تربیت بدنی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران ۳. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران

(تاریخ دریافت : ۰۳ / ۰۹ /۱۳۹۶ ، تاریخ تصویب : ۱۲ / ۰۴ / ۱۳۹۷)

چکیده

هدف این پژوهش، تدوین استراتژی‌های توسعهٔ ورزش روستایی با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی بود. اجرای این پژوهش براساس روش تحلیل سلسله‌مراتبی**AHP**[1] است. این روش بر ریاضی مبتنی است و پرسشنامهٔ آن به کمک نخبگان پر شد. برای تجزیه‌وتحلیل و حصول نتایج از داده‌های جمع‌آوری‌شده از نرم‌افزار **Expert Choice** استفاده شد. نتایج نشان داد که استراتژی‌های **SO** با وزن نهایی ۰/۳۶۸ در رتبهٔ اول و پس از آن استراتژی‌های **WO** با وزن نسبی ۰/۲۸۱ در رتبهٔ دوم و استراتژی‌های **ST** با وزن نسبی ۰/۱۹۶ در رتبهٔ سوم و استراتژی‌های **WT** با وزن نسبی ۰/۱۵۶در رتبهٔ چهارم اهمیت قرار دارد. بدین‌ترتیب بهترین استراتژی‌ها شامل احیا، حفظ، نگهداری و گسترش محیط‌های فیزیکی طبیعی با استعدادهای گوناگون در روستاها، برگزاری المپیادهای ورزش‌های بومی- محلی (هر سال به میزبانی یک یا چند روستای مجاور)، تأسیس اقامتگاه‌های طبیعی برای بوم‌گردی (اکوتوریست‌ها)، راه‌اندازی کارناوال‌های ورزشی- شادی در مناطق گوناگون روستایی، قانونمند کردن ورزش‌های روستایی و تدوین آیین‌نامه برای آنها و تصویب آنها در فدراسیون ورزش‌های بومی- محلی است.

واژه‌های کلیدی

برنامه‌ریزی استراتژیک، ورزش روستایی، ورزش‌های بومی و محلی، **SWOT**،**AHP**.

* . نویسنده مسئول : تلفن : ۰۹۱۱۷۰۳۵۶۹

Email: zy.fallah@gmail.com

1. Analytic Hierarchy Process

مقدمه

به‌طور کلی ورزش در تمام دوران زندگی حائز اهمیت است. ورزش علاوه‌بر آنکه موجب می‌شود افراد مکان مناسبی برای گذراندن اوقات فراغت خود داشته باشند، در تأمین سلامت جسمی و روحی آنان تأثیر بسیار زیادی دارد (۱). ورزش به معنی هر شکلی از فعالیت بدنی است که از طریق مشارکت اتفاقی یا سازماندهی‌شده به بهبود سلامت بدنی و روحی کمک می‌کند و شکل‌دهندهٔ روابط اجتماعی یا دلیل کسب نتایج در تمامی سطوح رقابتی می‌شود (۱۱،۱۵). بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهد ورزش و بازی، جزء تفکیک‌ناپذیر زندگی اجتماعی انسان است و با توجه به شرایط اقلیمی و جغرافیایی هر منطقه بازی‌ها و ورزش‌هایی رواج دارد که در بسیاری موارد نفوذ بیشتری در سرزمین‌های پیرامونی پیدا کرده است. در فرهنگ لغت فارسی، کلمهٔ بازی برابر سرگرمی، مشغولیت، تفریح، لعب، کار، ورزش و فریب آمده است. اما زیست‌شناسان بازی را برگرفته از کنجکاوی برای کشف محیط دانسته و روان‌شناسان نیاز انسان به بازی را نتیجهٔ وجود انرژی مازاد می‌دانند. جامعه‌شناسان نیز بازی را وسیله‌ای برای تمرین زندگی اجتماعی قلمداد می‌کنند. مطالعات تاریخی انجام‌گرفته در یونان و روم نشان می‌دهد که ساکنان اروپا تا اندازهٔ زیادی به ورزش‌ها و بازی‌هایی که جنبهٔ گروهی و اجتماعی دارند، توجه خاصی داشته‌اند. بازبینی و بازشناسی ریشه‌های فرهنگی ورزش ایران نشان می‌دهد ایرانیان همواره برای تقویت روح و جسم خود و پر کردن اوقات فراغت و رفع نیازها با توجه به امکانات و شرایط موجود به بازی‌ها و ورزش‌های گوناگون می‌پرداختند (۱۷). بالغ بر ۱۵۰ نوع بازی سنتی ثبت‌شده در ایران وجود دارد که به مرور زمان و تغییر شیوه‌های زندگی نسل امروز با بسیاری از آنها بیگانه شده است. از سه دههٔ قبل توجه مدیران و صاحب‌نظران در حوزهٔ مطالعات مدیریت ورزش به سمت برنامه‌ریزی بلندمدت و به‌ویژه برنامه‌ریزی استراتژیک جلب شده است. برنامه‌ریزی برای ورزش از دغدغه‌های اصلی حکومت‌ها شده است. این ضرورت از اواخر دههٔ پنجاه و اوایل شصت میلادی به‌دلیل شرایط ویژهٔ جهانی و رشد تدریجی ارتباطات بیشتر نمود پیدا کرده است. دانشمندان بسیاری اهمیت برنامه‌ریزی استراتژیک را از جنبه‌های مختلف بررسی کرده‌اند و همگی روی همبستگی برنامه‌ریزی استراتژیک با عملکرد مطلوب سازمان‌ها توافق نظر دارند (۴). در دنیای کنونی که با سرعتی سرسام‌آور در حال تغییر است، دیگر نمی‌توان از تصمیم‌گیری‌های یکباره و مبتنی‌بر قضاوت‌های شهودی و تجربی استفاده کرد و امروزه سازمان‌هایی موفق خواهند بود که بتوانند از علم و مدیریت استراتژیک استفاده کنند. به‌علاوه آشنایی با چگونگی اتخاذ تصمیم‌های راهبردی و روش‌ها و فنونی که می‌تواند در مؤثر واقع شدن آن تصمیم‌ها نقش داشته باشد، ضروری است (۲۴). برنامه‌ریزی استراتژیک فرایند تغییر سازمانی مستمر و پیچیده است که نگاه به آینده دارد و بر پیش‌بینی آینده تمرکز می‌کند. برنامه‌ریزی استراتژیک معمولاً توسط مدیران بخش‌های عمومی و خصوصی به‌منظور اختصاص منابع برای دستیابی به عملکرد بالا استفاده می‌شود (۱۴). رمز موفقیت بسیاری از سازمان‌ها و پروژه‌های مدیریتی می‌تواند تجزیه‌وتحلیل صحیح منابع موجود داخل (قدرت‌ها و ضعف‌ها) و بررسی موقعیت‌های خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) باشد (۱۳،۲۵). بی‌شک بی‌توجهی به عوامل مؤثر بر پدیده‌های مختلف اجتماعی به آسیب دیدن جامعه منجر خواهد شد (۵). برای اجرای مدیریت استراتژیک در ورزش موانع زیادی وجود دارد که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از: شایسته‌سالاری اندک در تعیین مدیران ورزشی، ضعف فرهنگ برنامه‌محوری در مدیران و نظام ورزش، تغییرات در

سیاست‌های کلان دولتی تأثیرگذار بر ورزش، بی‌ثباتی مدیریت در سازمان‌های ورزشی، عدم اطمینان کافی از تخصیص و تأمین اعتبار بودجهٔ دولتی و کمبود اسناد بالادستی و الزامات قانونی برای اجرای برنامه‌های استراتژیک در ورزش (۹).

آنچه امروزه در مورد توسعه در مناطق روستایی مطرح است، توسعهٔ پایدار است. توسعهٔ پایدار روستایی فرایندی است که هدف اصلی آن تأمین نیازهای اساسی و قابل زیست کردن عرصه‌های زندگی برای نسل‌های فعلی و آینده و بهبود و ارتقای سطح زندگی و آینده‌ای امن‌تر و سعادتمندانه‌تر برای روستاییان است و باید توجه داشت که زندگی سالم و ایجاد جامعهٔ سالم مستلزم عملکرد انسان سالم است. در این میان می‌توان ورزش‌های بومی-محلی را از عوامل تأثیرگذار در نیروهای اجتماعی برای تحقق توسعهٔ پایدار، به‌ویژه در جوامع روستایی دانست که کمترین هزینه را در مقابل سایر هزینه‌های مدیریتی به خود اختصاص می‌دهد. در ایران بازی‌ها و ورزش‌ها از بی‌توجهی، فراموش‌شدگی و توسعه‌نیافتگی رنج می‌برند. تحقیقات انجام‌گرفته در سال ۲۰۰۵ در دانمارک نشان داد که ظهور بازی‌های بومی و محلی در بین جامعه موجب تحول سنت و مدرنیته شده است (۲۳). بازی‌های بومی و محلی به تکامل نظام آموزشی و نظام فرهنگی –اجتماعی جامعه منجر می‌شود (۲۵) و توجه به این بازی‌ها و فراهم آوردن وسایل و تجهیزات برای آنها موجب به‌وجود آمدن بازی‌های جدید شده است (۲۳). در پژوهشی که در کشور نیجریه با هدف رشد و گسترش ورزش‌های بومی و محلی صورت گرفت، حضور و حمایت دولت در تمامی سطوح برای رشد و گسترش بازی‌های بومی و محلی و قوی کردن پایه‌های این ورزش‌ها در میان جامعه ضروری قلمداد شد (۲۲). فدراسیون‌ها به‌تنهایی نمی‌توانند وسایل و تجهیزات لازم برای جوانان خواهان احیای این بازی‌ها را فراهم کنند و دولت باید با مسئولیت‌پذیری بیشتر و تلاش در جهت فراهم آوردن تجهیزات و امکانات مورد نیاز در تمام سطوح آنها را یاری کند (۲۱). اهالی رسانه نیز در زمینهٔ ترویج و تبلیغ ورزش‌های سنتی بسیار ضعیف عمل می‌کنند که باید با تلاش بیشتر در آگاهی آحاد جامعه از این ورزش‌ها و ارائهٔ تصویری روشن از این ورزش‌ها در ذهن مردم کوشا باشند (۲۲). نبود کارکنان آگاه و آموزش‌دیده در زمینهٔ بازی‌های بومی و محلی در فدراسیون‌ها برای پاسخگویی به نیازهای این بازی‌ها مشکل جدی در راه «احیا» و «ترویج» این بازی‌هاست که دولت باید کارکنان کوشا و آموزش‌دیده را برای این کار استخدام کند. همچنین کارکنانی که آموزش ندیده‌اند یا در این زمینه به‌روز نیستند، باید در مؤسسه‌های ملی تعلیم داده شوند (۲۰). نبود انگیزهٔ کافی برای مربیان و ورزشکاران به‌علت کمبود حقوق و مزایا از دیگر موانع ترویج این رشته است که باید توجه ویژه‌ای به این مسئله شود (۲۲). فرهنگ‌ها و آداب و رسوم غنی و متنوع ایران، و حاوی انواع بازی‌های بومی و محلی مختلف است که متأسفانه تاکنون تلاش نظام‌یافته‌ای برای معرفی حفظ و احیای آنها صورت نگرفته است.

استان گلستان با توجه به ویژگی‌های طبیعی، اقلیمی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در دوره‌های مختلف، پذیرای اقوام گوناگونی بوده که به این استان مهاجرت کرده‌اند. در این استان اقوام مختلفی شامل فارس، استرآبادی، مازندرانی، کتولی، سیستانی، ترکم، ترک، کرد، بلوچ، قزاق و...، زندگی می‌کنند. متأسفانه امروزه در بیشتر مناطق، بازی‌های سنتی با ورود انواع بازی‌های کامپیوتری و فکری کمرنگ شده و به‌نوعی بازی‌های جدید جایگزین بازی‌های بومی ملی شده که در واقع تحرکات بدنی کودکان را گرفته است. این روزها از بازی‌های بومی و محلی «گله چرونم گله راه»، «الی ملی زو»، «ای ترک کون تِرک»،

«تق تق فرشته»، «قویون گزن»، «گج به دومن»، «پیشلی پشو ما نبودیم»، «سار جه قاوون»، «قار ماق»، «هفت سنگ»، «جوب چللک» و «چاران چاران»، «آسیاب بچرخ»، «باغلان دوو»، «گرگم گله می‌برم»، «چمچه خاتون» که در گذشته‌های نه‌چندان دور بین کودکان و نوجوانان گلستانی رواج داشت، خبری نیست، هرچند متولیان ورزش استان گلستان با برگزاری جشنوارهٔ بازی‌های بومی و محلی برای احیای این نوع بازی‌ها و معرفی آنها به نسل جدید تلاش زیادی می‌کند.

طراحی استراتژی به شیوهٔ تدوینی، مشخصاً همان روشی است که از آن به‌عنوان یک استراتژی آشکار یاد می‌شود. در این روش چارچوبی دقیق برای تصمیم‌گیری ترسیم و مسیر اقدامات تا حد امکان به‌وضوح و صراحت بیان می‌شود. طبق این روش، مدیران سطح بالا از روایی نظام‌مند برای ارزشیابی امور استفاده می‌کنند. این روال ایجاب می‌کند که مدیران محیط و سازمان خود را مرتب و به‌طور دقیق تجزیه‌وتحلیل کرده و برنامه‌ای را تهیه و تدوین کنند که به موجب آن بتوانند آگاهانه و بدون نگرانی از نیازها به مواجهه با رخدادهای کاملاً پیش‌بینی‌ناپذیر به پیش روند. حال مسئلهٔ اصلی این است که با وجود روستاهای متعدد در محدودهٔ همهٔ شهرهای مختلف استان گلستان، و وجود پیشینهٔ بسیار قوی در ورزش‌های بومی- محلی، آیا سازمان‌های مرتبط با ورزش، برای توسعهٔ این امر دارای استراتژی هستند و استراتژی مطلوب توسعهٔ ورزش‌های بومی- محلی در این استان چگونه باید باشد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوهٔ گردآوری اطلاعات، توصیفی- پیمایشی و از نوع مطالعات استراتژیک است. اجرای این پژوهش براساس روش تحلیل سلسله‌مراتبیAHP[1] است. این روش مبتنی‌بر ریاضی است و پرسشنامهٔ آن به کمک نخبگان پر می‌شود. در این روش معمولاً حجم نمونه‌گیری بین ۳ تا ۳۰ نفر است. در این پژوهش یک جامعهٔ ده‌نفره از خبرگان که دارای سابقهٔ پژوهشی یا اجرایی در خصوص بازی‌های بومی و محلی بودند، انتخاب شدند که چهار نفر در رشتهٔ مدیریت استراتژیک و شش نفر در رشتهٔ مدیریت ورزشی تحصیل کرده بودند (دکتری). در این روش نمونه‌گیری معنای چندانی ندارد، زیرا منحصر به نظرخواهی از نخبگان است. استراتژی‌های پیشنهادی، با استفاده از مراجع استانداردی مانند فدراسیون ورزش‌های بومی و محلی ایران و نیز مقاله‌های معتبر و بومی کردن آنها (متناسب با وضعیت استان گلستان) پیشنهاد شده است.

در پژوهش حاضر، پرسشنامه‌ای به‌عنوان ابزار گردآوری داده‌ها به‌منظور تجزیه‌وتحلیل متغیرهای کلیدی مربوط به پژوهش و در نهایت ارائهٔ استراتژی‌های مؤثر در توسعهٔ ورزش‌های بومی- محلی استان گلستان که حاوی بیشتر ویژگی‌های مربوط به موضوع پژوهش بود، تهیه شد. در بخش اول پرسشنامه با استفاده از اطلاعات به‌دست‌آمده از برنامهٔ استراتژیک فدراسیون ورزش‌های بومی- محلی و مقاله‌های معتبر چاپ‌شدهٔ همراستا با این پژوهش، پنجاه عامل از عوامل درونی و بیرونی مؤثر بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در ایران در نظر گرفته شد. در بخش دوم پرسشنامه با استفاده از جدول استاندارد رتبه‌بندی ساعتی (۲۶) رتبه‌بندی شده‌اند. برای این منظور هر یک از عوامل که امتیاز بین ۷ تا ۹ را به‌دست آوردند، انتخاب شده و برای نوشتن ماتریس SWOT و نیز استراتژی‌های استخراج‌شده از آنها استفاده شد. در بخش سوم پرسشنامه با استفاده از استراتژی‌های منتخب در بخش دوم، پرسشنامه با پرسش‌های زوجی

1.Analytic Hierarchy Process

تهیه شد که توسط نخبگان برنامه‌ریزی استراتژیک و مدیریت ورزشی در استان گلستان پر شد. به‌منظور روایی محتوای این پرسشنامه از چند تن از استادان صاحب‌نظر با گرایش مدیریت استراتژیک و ورزشی نظرخواهی شد و تأیید شد. از آنجا که AHP روش مبتنی‌بر ریاضی است، پرسشنامهٔ آن استاندارد بوده و شامل پرسش‌های زوجی است که در هر بخش به مقایسهٔ بین دو متغیر تأثیرگذار به‌طور همزمان می‌پردازد، بنابراین مانند روش‌های معمول نیازی به سنجش پایایی آن نیست.

برای تجزیه‌وتحلیل و حصول نتایج از داده‌های جمع‌آوری‌شده در این تحقیق با در نظر گرفتن روش انجام تحقیق از یک سلسله فنون آماری مرتبط استفاده شده و برای سهولت، در استفاده از این فنون آماری و تحلیل نتایج به‌دست‌آمده از نرم‌افزار Expert Choice استفاده شد. در واقع پس از تهیهٔ ماتریس SWOT و طرح استراتژی‌های منتج از آن، پرسش‌های زوجی در پرسشنامهٔ مربوط تهیه و پس از جمع‌آوری نتایج رأی‌گیری نخبگان، نتایج توسط این نرم‌افزار بررسی شده و استراتژی‌های پیشنهادی براساس درجهٔ اهمیت رتبه‌بندی شد.

یافته‌های تحقیق

در جدول ۱ عوامل کلیدی محیط بیرونی (فرصت‌ها و تهدیدها) و عوامل کلیدی محیط درونی (قوت‌ها و ضعف‌ها) توسعهٔ ورزش روستایی استان گلستان با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی، از دیدگاه آزمودنی‌ها آورده شده است.

جدول ۱. عوامل کلیدی محیط بیرونی و درونی توسعهٔ ورزش روستایی استان گلستان با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی

عوامل اصلی		عوامل فرعی
نقاط قوت (S)	S1	وجود محیط فیزیکی مناسب در روستاها
	S2	پیوند با طبیعت و ساختارهای فرهنگی روستا
	S3	برخورداری ورزش‌های بومی-محلی از تنوع و گوناگونی
	S4	تنوع ورزش‌های سنتی و بازی‌های بومی- محلی در بیشتر نقاط استان
	S5	سهولت انجام ورزش‌های بومی-محلی
نقاط ضعف (W)	W1	کمبود کارکنان تخصصی و حرفه‌ای (داور، مربی، مدرس) در هیأت استان
	W2	عدم توازن بین امکانات موجود و انتظارات در مناطق گوناگون روستایی
	W3	محدودیت‌ها و معذوریت‌های موجود به‌منظور حفظ فعال بانوان در عرصهٔ وزش روستایی
	W4	وجود فاصلهٔ محسوس بین جامعهٔ شهری و روستایی در استفاده از فرصت‌ها و تسهیلات لازم
فرصت‌ها (O)	O1	جلوگیری از انحراف اجتماعی در جوانان
	O2	استقبال و وجود زمینهٔ برگزاری مسابقات و جشنواره‌های فرهنگی-ورزشی بومی-محلی در استان
	O3	فراهم بودن فرصت اشتغال‌زایی و توسعهٔ توریسم و جایگزینی درآمدهای نامتعارف روستاییان با درآمدهای حاصل از برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزشی
	O4	فراهم آوردن فرصت برای ترویج فرهنگ بومی و حفظ آن
	O5	قابلیت ثبت ملی و جهانی برخی از ورزش‌ها و بازی‌های بومی-محلی استان گلستان
تهدیدها (T)	T1	پایین بودن سرانهٔ ورزشی در مناطق روستایی
	T2	کمبود نیروهای متخصص در زمینهٔ ورزش‌های بومی-محلی در جامعهٔ روستایی
	T3	توجه بیش‌ازحد جامعهٔ رسانه‌ای به ورزش حرفه‌ای و مغفول ماندن ورزش‌های روستایی
	T4	نارضایتی ناشی از نبود برنامه در حوزهٔ ورزش روستایی به‌منظور توزیع متوازن فرصت و تسهیلات

در ادامه تحلیل SWOT از روش تحلیلی سلسله‌مراتبی AHP طی مراحل زیر انجام گرفت. ابتدا مسئله به یک ساختار سلسله‌مراتبی تبدیل شد، به‌نحوی که توسط AHP قابل شناسایی باشد. در شکل ۱ در سطح اول هدف، در سطح دوم گروه‌های SWOT، در سطح سوم عوامل SWOT و در سطح چهارم راهبردها قرار می‌گیرند.

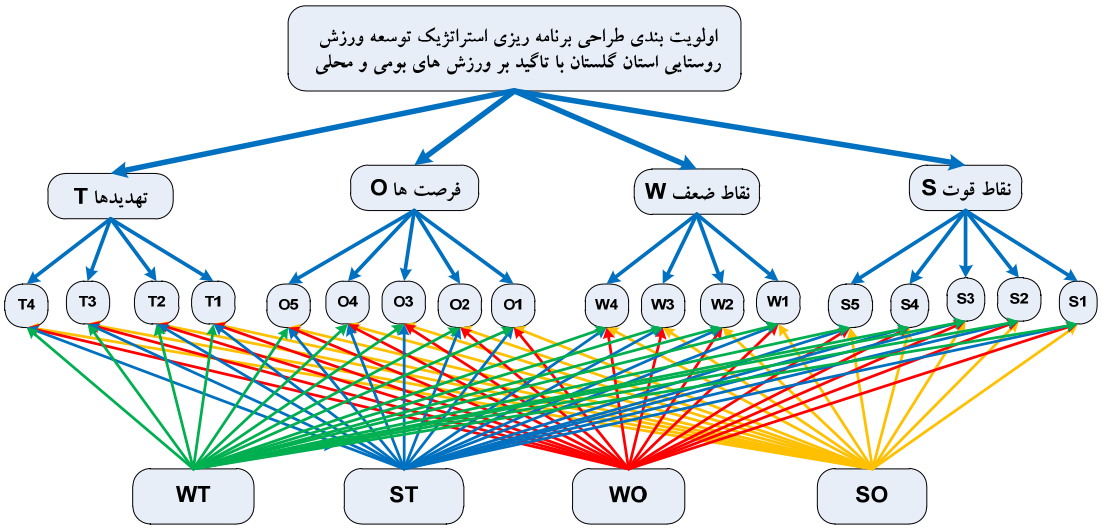

شکل ۱. نمودار درخت سلسله‌مراتبی AHP طراحی استراتژی توسعهٔ ورزش روستایی

سپس گروه‌های SWOT براساس درجهٔ اهمیت و میزان تأثیرشان به‌صورت مقایسهٔ زوجی گروه‌ها و براساس طیف ۹ ارزشی (ساعتی[1]) وزن‌بندی شدند (جدول ۲). سپس داده‌های حاصل از مقایسهٔ زوجی به‌منظور اجرای مراحل تجزیه‌وتحلیل و تعیین اهمیت هر گروه وارد نرم‌افزار Expert Choice شد.

نتایج تحلیل جدول ۳ محاسبه‌شده وزن عوامل اصلی نشان می‌دهد که عامل نقاط قوت (S) با وزن نسبی ۰/۴۳۷ در رتبهٔ اول و عامل فرصت‌ها (O) با وزن نسبی ۰/۲۶۳ در رتبهٔ دوم و عامل نقاط ضعف (W) با وزن نسبی ۰/۱۹۴ در رتبهٔ سوم و عامل تهدیدها (T) با وزن نسبی ۰/۱۰۷ در رتبهٔ چهارم اهمیت قرار دارد. در نهایت نرخ ناسازگاری ماتریس موردنظر برابر (IR=۰/۰۰) است و چون این مقدار کمتر از ۰/۱ است (IR≤۰/۱) در مقایسات زوجی ماتریس موردنظر، سازگاری در قضاوت خبرگان وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۴ وزن نهایی گزینه‌های هر گروه برابر است با حاصل‌ضرب وزن محلی عناصر در وزن سر گروه خود (عوامل اصلی) و در نهایت رتبهٔ هر یک از عوامل طراحی استراتژی توسعهٔ ورزش روستایی استان گلستان با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی مشخص شد.

1 . Saatey

جدول ۲. مقیاس وزن‌بندی ساعتی

۱	۳	۵	۷	۹	۸-۶-۴-۲
اهمیت یکسان	کمی مهم‌تر	مهم‌تر	خیلی مهم‌تر	فوق‌العاده مهم‌تر	مقادیر بینابین

جدول۳. ماتریس تلفیق‌شده (هندسی) مقایسه‌های زوجی گروهی

استراتژی‌ها	S	W	O	T	وزن	رتبه
S	۱	۲/۱۰۹	۱/۹۱۰	۳/۷۷۴	۰/۴۳۷	۱
W	۰/۴۷۳	۱	۰/۶۸۹	۱/۸۱۴	۰/۱۹۴	۳
O	۰/۵۲۳	۱/۴۳۲	۱	۲/۶۶۱	۰/۲۶۳	۲
T	۰/۲۶۵	۰/۵۵۱	۰/۳۷۶	۱	۰/۱۰۷	۴

جدول ۴. رتبه‌بندی طراحی استراتژی توسعهٔ ورزش روستایی استان گلستان با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی

عوامل اصلی	وزن عوامل اصلی	عوامل فرعی	وزن محلی عوامل فرعی	وزن نهایی	رتبه (اولویت)
نقاط قوت (S)	۰/۴۳۷	S1	۰/۱۸۵	۰/۰۸۱	۴
		S2	۰/۱۳۴	۰/۰۵۹	۷
		S3	۰/۲۱۱	۰/۰۹۲	۳
		S4	۰/۲۹۸	۰/۱۳۰	۱
		S5	۰/۱۷۳	۰/۰۷۷	۵
نقاط ضعف (W)	۰/۱۹۴	W1	۰/۱۹۴	۰/۰۳۸	۱۱
		W2	۰/۱۷۱	۰/۰۳۳	۱۵
		W3	۰/۲۷۴	۰/۰۵۳	۹
		W4	۰/۳۶۲	۰/۰۷۰	۶
فرصت‌ها (O)	۰/۲۶۳	O1	۰/۱۱۸	۰/۰۳۱	۱۶
		O2	۰/۲۰۸	۰/۰۵۵	۸
		O3	۰/۳۵۳	۰/۰۹۳	۲
		O4	۰/۱۸۰	۰/۰۴۷	۱۰
		O5	۰/۱۴۲	۰/۰۳۷	۱۲
تهدیدها (T)	۰/۱۰۷	T1	۰/۱۳۳	۰/۰۱۴	۱۸
		T2	۰/۲۱۴	۰/۰۲۳	۱۷
		T3	۰/۳۱۸	۰/۰۳۴	۱۴
		T4	۰/۳۳۵	۰/۰۳۶	۱۳

نتایج تحلیل جدول ۴ نشان می‌دهد که عامل تنوع ورزش‌های سنتی و بازی‌های بومی- محلی در بیشتر نقاط استان با وزن نسبی ۰/۱۳۰ در رتبهٔ اول، پس از آن عامل فراهم بودن فرصت اشتغال‌زایی و توسعهٔ توریسم و جایگزینی درآمدهای نامتعارف روستاییان با درآمدهای حاصل از برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزشی با وزن نسبی ۰/۰۹۳در رتبهٔ دوم، عامل برخورداری ورزش‌های بومی-محلی از تنوع و گوناگونی با وزن نسبی ۰/۰۹۲ در رتبهٔ سوم، عامل وجود محیط فیزیکی مناسب در روستاها با وزن نسبی ۰/۰۸۱، در رتبهٔ چهارم و عامل سهولت انجام

ورزش‌های بومی-محلی با وزن نسبی ۰/۰۷۷در رتبهٔ پنجم، وجود فاصلهٔ محسوس بین جامعهٔ شهری و روستایی در استفاده از فرصت‌ها و تسهیلات لازم با وزن نسبی ۰/۰۷۰در رتبهٔ ششم و پیوند با طبیعت و ساختارهای فرهنگی روستا با وزن نسبی ۰/۰۵۹ در رتبهٔ هفتم، استقبال و وجود زمینهٔ برگزاری مسابقات و جشنواره‌های فرهنگی-ورزشی بومی-محلی در استان با وزن نسبی ۰/۰۵۵در رتبهٔ هشتم، محدودیت و معذوریت‌های موجود به‌منظور حفظ فعال بانوان در عرصهٔ وزش روستایی با وزن نسبی ۰/۰۵۳ در رتبهٔ نهم و فراهم آوردن فرصت برای ترویج فرهنگ بومی و حفظ آن با وزن نسبی ۰/۰۴۷ در رتبهٔ دهم، کمبود نیروهای انسانی تخصصی و جوان (داور، مربی و مدرس) در استان با وزن نسبی ۰/۰۳۸در رتبهٔ یازدهم، قابلیت ثبت ملی و جهانی برخی از ورزش‌ها و بازی‌های بومی-محلی استان گلستان با وزن نسبی ۰/۰۳۷ در رتبهٔ دوازدهم، نارضایتی ناشی از نبود در حوزه‌ی ورزش روستایی به‌منظور متوازن فرصت و تسهیلات با وزن نسبی ۰/۰۳۶در رتبهٔ سیزدهم، توجه بیش‌ازحد جامعهٔ رسانه‌ای به ورزش حرفه‌ای و مغفول ماندن ورزش‌های روستایی با وزن نسبی ۰/۰۳۴ در رتبه چهاردهم، عدم توازن بین امکانات موجود و انتظارات در مناطق گوناگون روستایی با وزن نسبی ۰/۰۳۳در رتبهٔ پانزدهم، عامل جلوگیری از انحراف اجتماعی در جوانان با وزن نسبی ۰/۰۳۱ در رتبهٔ شانزدهم، کمبود نیروهای متخصص در زمینهٔ ورزش‌های بومی-محلی با وزن نسبی ۰/۰۲۳ در رتبهٔ هفدهم و پایین بودن سرانهٔ ورزشی در مناطق روستایی با وزن نسبی ۰/۰۱۴ در رتبهٔ هجدهم اهمیت قرار دارد.

جدول ۵. اولویت نهایی راهبردهای توسعهٔ ورزش روستایی استان گلستان با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی

رتبه	استراتژی‌ها	وزن	راهبردها
۱	**تهاجمی (SO)**	۰/۳۶۸	۱. احیا، حفظ، نگهداری و گسترش محیط‌های فیزیکی طبیعی با استعدادهای گوناگون در روستاها ۲. برگزاری المپیادهای ورزش‌های بومی- محلی (هر سال به میزبانی یک یا چند روستای مجاور) ۳. تأسیس اقامتگاه‌های طبیعی برای بوم‌گردها (اکوتوریست‌ها) و سایر امکانات رفاهی با توجه به طرح آمایش استان با استفاده از بخش خصوصی ۴. راه‌اندازی کارناوال‌های ورزشی- شادی در مناطق گوناگون روستایی با توجه به مشترکات فرهنگی آنها ۵. قانونمند کردن ورزش‌های روستایی و نوشتن آیین‌نامه برای آنها و تصویب آنها در فدراسیون ورزش‌های بومی- محلی
۲	**محافظه‌کارانه(WO)**	۰/۲۸۱	۱. اختصاص بودجهٔ بیشتر برای ورزش‌های بومی محلی به‌عنوان ریشه‌های ورزش‌های قهرمانی ۲. تأسیس هنرستان ورزشی در روستاها با توجه به فرهنگ بومی هر منطقه ۳. استفاده از امکانات بوم- گردشگری و برگزاری جشنوارهٔ ورزش‌های بومی- محلی مشترک بین روستاها ۴. برگزاری جشنواره‌های ورزش‌های بومی- محلی ویژهٔ بانوان ۵. تأسیس شرکت‌های خصوصی ورزش‌های بومی- محلی توسط روستاییان و جذب توریست و برگزاری مسابقات دوره‌ای
۳	**رقابتی (ST)**	۰/۱۹۶	۱. برگزاری پیوستهٔ دوره‌های کوتاه‌مدت تربیت نیروهای متخصص ورزش-های بومی- محلی با توجه به تنوع فرهنگی ۲. جایگزین کردن ورزش‌های بومی- محلی به‌جای ورزش‌های مرسوم ۳. تأسیس باشگاه‌های خصوصی ورزش‌های بومی- محلی در مجاورت امکانات جذب اکوتوریسم ۴. اختصاص زمان‌های بیشتر و خاص برای پخش گزارش مسابقات رسمی ورزش‌های بومی- محلی از صداوسیما

ادامهٔ جدول ۵. اولویت نهایی راهبردهای توسعهٔ ورزش روستایی استان گلستان با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی

رتبه	استراتژی‌ها	وزن	راهبردها
۴	تدافعی(WT)	۰/۱۵۶	۱. تأسیس رشته‌های تخصصی ورزش‌های بومی- محلی در دانشگاه‌ها با توجه به تنوع استانی این ورزش‌ها ۲. اختصاص بودجهٔ بیشتر برای سرانهٔ ورزشی در مدارس روستاها ۳. تأسیس شبکهٔ اختصاصی در صداوسیما برای ورزش روستایی ۴. پشتیبانی از اقتصاد روستاییان برای ماندگاری بیشتر آنها در روستا

در انتها با تلفیق نتایج حاصل از SWOT در مدل AHP و اولویت‌های نهایی عوامل اصلی اطلاعات لازم برای تدوین راهبردها مشخص شد. نتایج تحلیل جدول ۵ نشان می‌دهد که استراتژی‌های SO با وزن نهایی ۰/۳۶۸ در رتبهٔ اول، استراتژی‌های WO با وزن نسبی ۰/۲۸۱ در رتبهٔ دوم، استراتژی‌های ST با وزن نسبی ۰/۱۹۶ در رتبهٔ سوم و استراتژی‌های WT با وزن نسبی ۰/۱۵۶در رتبهٔ چهارم اهمیت قرار دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

به‌طور کلی بین نتایج این پژوهش و سایر پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینهٔ مشابه هماهنگی و توافق چشمگیری وجود دارد که همه، نشان‌دهندهٔ مشترک بودن چالش‌ها و کمبودهای موجود در ورزش‌های بومی و محلی مناطق گوناگون کشور است. در این بخش به تفسیر و مقایسهٔ نتایج این پژوهش و سایر پژوهش‌های انجام‌گرفته در کشور و با توجه به هر متغیر موجود در ماتریس راهبردی پرداخته می‌شود.

یکی از عوامل در بررسی این پژوهش، جلوگیری از انحرافات اجتماعی در جوانان به‌عنوان یکی از نقاط قوت ذاتی توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی است که در این پژوهش رتبهٔ نخست اهمیت را دارا شده است. پژوهش‌های بسیاری نتیجه‌ای مشابه را با پژوهش کنونی بیان داشته‌اند که می‌توان برای نمونه از پژوهش‌های بازوند و همکاران (۱۳۹۳) و پاپ‌زن و همکاران (۱۳۹۳ و ۱۳۹۴) نام برد (۸-۶).

یکی دیگر از عوامل مهم در توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی و بلکه عاملی که سبب توسعهٔ پایدار روستاها به‌عنوان بوم‌زیست‌های بنیادین در استان در این پژوهش مطرح شده، فراهم آمدن فرصت اشتغال‌زایی و جایگزینی درآمدهای نامتعارف توسط روستاییان با درآمدهای حاصل از برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزشی‌های بومی و محلی در روستاهای استان است که در این پژوهش رتبهٔ دوم را کسب کرده است. واضح و مبرهن است که با گسترش مهاجرت از روستاها به شهرها، پایایی و توسعهٔ پایدار روستاها به خطر افتاده و یکی از عوامل مهم در این زمینه، کاهش درآمدهای روستاییان بوده که با تخریب زیستگاه‌های طبیعی و زمین‌های کشاورزی روزبه‌روز رو به افزایش است. به‌یقین، افزایش درآمد روستاییان با توجه به پتانسیل‌های موجود در روستاها، از عوامل تأثیرگذار در حفظ و پایداری روستاها خواهد بود. یافته‌های این پژوهش و آنچه توسط بسیاری از پژوهشگران از جمله ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۲)، پاپ‌زن و همکاران (۱۳۹۴)، توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲)، حسنی درودخانی و همکاران (۱۳۹۴)، رحمتی و همکاران (۱۳۹۴) و ورزیه و همکاران (۱۳۹۲) محقق شده است، نشان‌دهندهٔ اهمیت بسزای عامل مطرح‌شده در جهت توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی به‌عنوان عاملی بسیار مهم در توسعهٔ پایدار

روستاها بسیار مورد تأکید قرار گرفته است (۱۰،۱۲،۱۶،۱۸،۲،۸).

یکی دیگر از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی که عاملی مهم است، تنوع بسیار در این ورزش‌هاست که در این پژوهش از رتبهٔ سوم اهمیت برخوردار بوده است. از آنجا که تنوع ورزش‌های بومی و محلی، به عوامل گوناگونی مانند اقلیم، فرهنگ‌های قومی و محلی و سایر عواملی از این دست وابسته است، و در سایر پژوهش‌ها مانند ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۲)، پاپزن و همکاران (۱۳۹۳)، توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲)و ورزیده و همکاران (۱۳۹۲) بر نقش بسزای آن تأکید شده است (۲،۸،۱۰،۱۸).

عامل دیگر که در این بین از اهمیت بسیاری برخوردار است، وجود محیط فیزیکی مناسب در روستاهاست که در این پژوهش در درجهٔ چهارم اهمیت قرار داشته است. از آنجا که ورزش‌های روستایی و بومی بیشتر در مکان‌های روباز انجام می‌گیرد، نیاز کمتری به سالن‌های ورزشی برای این ورزش‌ها وجود دارد. به همین سبب، هزینهٔ برگزاری این‌گونه ورزش‌ها نسبت به ورزش‌های قهرمانی و سالنی یا سایر ورزش‌هایی که بیشتر در شهرها اجرا می‌شود، کمتر بوده و با گسترش این ورزش‌ها می‌توان شاهد افزایش نشاط، به‌راه افتادن جشنواره‌های ورزش‌های بومی- محلی و در کنار آن افزایش توان درآمدزایی از این راه بود. پژوهش حاضر با پژوهش‌های تعداد بسیاری از پژوهشگران همسو بوده و نتیجهٔ مشابهی در از این منظر به‌دست آمده است. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۲)، توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲)، حسنی درودخانی و همکاران (۱۳۹۴)، هنرور و همکاران (۱۳۹۳) و ورزیده و همکاران (۱۳۹۲)و دیگر پژوهشگران از این عامل به‌عنوان یکی از مهم‌ترین پتانسیل‌های توسعهٔ ورزش‌های روستایی و محلی از آن یاد کرده‌اند (۲،۱۰،۱۲،۱۹).

ورزش‌های بومی و محلی از سهولت انجام و برگزاری بالایی برخوردارند که در این پژوهش به‌عنوان عاملی با درجهٔ اهمیت پنجم از آن یاد شده است. در اساس، ورزش‌های بومی و محلی از سادگی ویژه‌ای برخوردارند و به همین علت سبب سادگی اجرای آنها شده است. البته این ویژگی خود می‌تواند سبب پیشرفت نکردن آنها و به‌روزنشدنشان باشد. در پژوهش‌های پاپزن و همکاران (۱۳۹۳ و۱۳۹۴) و هنرور و همکاران (۱۳۹۳) این عامل از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر ماندگاری و توسعهٔ این ورزش‌ها تلقی شده است (۷،۸،۱۹).

عامل بعدی مهم مطرح‌شده در این پژوهش، وجود فاصلهٔ محسوس بین جامعهٔ شهری و روستایی در استفاده از فرصت‌ها و تسهیلات لازم است که در مقام ششم رتبه‌بندی قرار گرفته است. با پیشرفت صنعت و افزایش نقش آن در زندگی انسان در شهر و روستا، و تمرکز تسهیلات و امکانات در انواع گوناگون در شهرهای بزرگ و کوچک، روستاها در این فرایند کمتر از آنچه باید تجهیز شده‌اند. این موضوع سبب شده است تا در وهلهٔ اول، مهاجرت روستاییان به شهر افزایش یابد و نیز تمایل آنها به پیروی از فرهنگ سنتی روستایی و همچنین ورزش‌های بومی و محلی رو به کاهش گذارد. در پژوهش‌های پژوهشگران نیز این عامل در درجهٔ بالایی از اهمیت قرار دارد که با نتایج این پژوهش در توافق کامل است. از پژوهش‌های همسو با این پژوهش می‌توان از پژوهش هنرور و همکاران (۱۳۹۳) نام برد. ایشان نیز بر مسئلهٔ فاصلهٔ محسوس بین شهر و روستاها از نظر امکانات موجود سخن به میان آورده و آن را عامل بسیار مهمی در توسعه‌نیافتگی روستاها دانسته‌اند (۱۹).

بازی و ورزش بخش مهمی در زندگی انسان است که تنوع و شکل انجام آن به عوامل گوناگونی مانند فرهنگ، بوم‌زیست، طبیعت و سایر عوامل محیطی و انسانی وابسته

است. در این پژوهش، پیوند ورزش‌های بومی و محلی هر منطقه با طبیعت و ساختار فرهنگی روستاهای آن به‌عنوان هفتمین عامل مهم و تأثیرگذار بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در نظر گرفته شده‌اند. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۲)، پاپزن وهمکاران (۱۳۹۳و ۱۹۹۴)، توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲) و ورزیده و همکاران (۱۳۹۲) تأثیر این عامل را در توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی بسیار مؤثر می‌دانند (۲،۷،۸،۱۰،۱۸).

چند سالی است که با توجه به تبلیغات انجام‌گرفته توسط دستگاه‌های دولتی و سازمان‌های مربوط و نیز رسانهٔ ملی بر اجرا و استقبال از برگزاری مسابقات و جشنواره‌های فرهنگی- ورزشی بومی و محلی، این امر مهم انگاشته شده و در این پژوهش نیز به‌عنوان عامل مؤثری که در رتبهٔ تأثیرگذاری هشتم بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در نظر گرفته شده و سنجش شده است. توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲) و هنرور و همکاران (۱۳۹۳ و ۱۳۹۴) پژوهش‌های مستقلی را در زمینهٔ روش‌های توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی و تأثیر آنها بر توسعهٔ پایدار روستاها انجام داده‌اند که همهٔ آنها بر تأثیر بسزای این عامل بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی تأکید کرده‌اند (۱۰،۱۹). بانوان نیمی از جمعیت بشری را تشکیل می‌دهند و از دیرباز نقش بسزایی در همهٔ امور زندگی داشته‌اند. امروزه با گسترش ورزش‌های قهرمانی در گستره‌های استانی، ملی و جهانی، نقش آنها روزبه‌روز در حال افزایش است. با این حال در کشور ما و سایر نقاط جهان هنوز هم نقش کمرنگ‌تری به بانوان در ورزش‌های بومی و محلی داده می‌شود. به‌نظر می‌رسد که باید این ورزش‌ها دستخوش تغییر شده و اشکالی از آنها آفریده شود که بانوان در آن نقش شایستهٔ خود را ایفا کنند. در این پژوهش محدودیت و معذوریت موجود به‌منظور حفظ فعال بانوان در عرصهٔ ورزش روستایی به‌عنوان نهمین عامل مؤثر در توسعهٔ این ورزش‌های بومی و محلی در نظر گرفته شده است. در واقع کمرنگ بودن نقش بانوان در وضعیت کنونی کشور در ورزش‌های بومی و محلی، به‌عنوان ضعف این ورزش‌ها در نظر گرفته شده است. متأسفانه تاکنون پژوهش شایسته‌ای در این زمینه در کشور انجام نگرفته است.

شهری شدن روستاییان و رنگ‌باختگی فرهنگی آنها در اثر نفوذ زندگی شهری در بین آنان، تهدید بزرگی برای از دست رفتن تمایل نسل جوان روستایی به ادامهٔ زندگی در روستاست. توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی می‌تواند به‌عنوان عامل مهمی در ایجاد فرصت‌های مغتنم در ترویج فرهنگ بومی و حفظ آن مطرح شود. در این پژوهش، وجود این عامل یعنی استفاده از ورزش‌های بومی و محلی در فراهم آوردن فرصت برای ترویج فرهنگ بومی و حفظ آن به‌عنوان عامل مهمی در راستای توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در نظر گرفته شده است و در رتبهٔ دهم اهمیت قرار دارد. در برخی پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینهٔ ورزش‌های بومی و محلی، از این عامل و تأثیر بسزای آن یاد شده است، مانند احسانی و همکاران (۱۳۹۵) و رحمتی و همکاران (۱۳۹۴) (۳،۱۶).

در دنیای کنونی که برای هر کاری تخصص متناسب با آن مورد نیاز است، داشتن تخصص در ورزش‌های بومی و محلی نیز از این قاعده مستثنا نیست. به‌یقین، چنانچه ورزش‌های بومی و محلی در قالب تخصص‌های لازم درآیند، می‌توانند اثربخشی بهتری را در زمینهٔ کاری خود داشته باشند. در این رهگذر، این ورزش‌ها قانونمند شده و به‌تدریج با شرایط دنیای امروزی سازگاری بیشتری را خواهند داشت. این فرایند سبب زیباسازی بیشتر و افزایش تنوع در رشته‌های ورزش‌های بومی و محلی و شوق بیشتری به یادگیری و حفظ و توسعهٔ آنها خواهد شد. نبود نیروهای متخصص مجرب و کافی در این

ورزش‌ها تهدیدی جدی برای احیا، حفظ و توسعهٔ این ورزش‌ها در دنیای کنونی محسوب می‌شود. این پژوهش، اهمیت ویژه‌ای را به اثر این عامل یعنی کمبود نیروهای متخصص و به‌ویژه جوان (داور، مربی و مدرس) در استان گلستان داده است و با نظرخواهی از خبرگان به‌روش این پژوهش (AHP)، دارای رتبهٔ یازدهم است. متأسفانه تنها در معدودی از پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینهٔ ورزش‌های بومی و محلی تأثیر این عامل مهم بررسی شده است. نتیجهٔ جست‌وجو در بین مقالات منتشرشده نشان می‌دهد که احسانی و همکاران (۱۳۹۵) و هنرور و همکاران (۱۳۹۳) اهمیت این عامل را در توسعهٔ این ورزش‌ها بررسی کرده و نظرهایی مشابه با پژوهش حاضر در این زمینه داشته‌اند (۳،۱۹).

با ثبت یک ورزش در سطح جهانی، می‌توان سطح رقابت جهانی را برای آن متصور شد و این یعنی، متحول شدن روزافزون آن ورزش. این فرایند، عامل مهمی در جهت احیا، نگهداری و توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی است. به‌یقین اجرای این فرایند، پیش‌نیازهای متعددی را می‌طلبد. از پیش‌نیازهای این فرایند می‌توان به قانونمند کردن و تدوین آیین‌نامه‌های ملی و بین‌المللی و نیز تربیت نیروهای متخصص در زمینه‌های مربی‌گری، داوری و سایر زمینه‌های مورد نیاز و همچنین ساخت ورزشگاه‌های متناسب با این ورزش‌ها اشاره کرد. در این پژوهش، این عامل در رتبهٔ دوازدهم اهمیت برای توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی قرار گرفته است. به‌یقین نباید این رتبه را به‌منزلهٔ اهمیت کم این عامل در نظر گرفت. متأسفانه، با اینکه ثبت یک ورزش بومی محلی یا ترکیبی از چند ورزش بومی و محلی به‌عنوان یک ورزش بین‌المللی خود می‌تواند سبب رشد و توسعهٔ داخلی و بین‌المللی آن شود و از این رهگذر بسیاری از موانع از سر راه آن برداشته شود، تاکنون هیچ پژوهشی به‌جز پژوهش حاضر به نقش این عامل در توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی نپرداخته است.

در اجرای هر فرایند هدفمند، داشتن برنامهٔ مدون ضرورتی انکارناپذیر است. به‌یقین یکی از عوامل ناکام ماندن ورزش‌های بومی و محلی به‌ویژه در مقابل ورزش‌های قهرمانی و مدرن، نداشتن برنامه و استراتژی ویژه برای این ورزش‌هاست. شاید بتوان گفت نبود نظم ناشی از عدم برنامه‌ریزی برای ورزش‌های بومی و محلی، سبب شده است تا اقبال عمومی نسبت به این ورزش‌ها نسبت به ورزش‌های معمول کم شده و استعدادهای ورزشکاران این رشته‌ها به‌هدر رود. در این پژوهش، عامل مذکور با اولویت سیزدهم آمده است. در این مورد نیز تعداد کمی از پژوهشگران دیگر مطلب نوشته‌اند که از این بین می‌توان به پژوهش پاپزن و همکاران (۱۳۹۴) و توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲) اشاره کرد که ایشان نیز بر نارضایتی ناشی از نبود برنامه‌ریزی مدون برای ورزش‌های بومی و محلی تأکید کرده‌اند (۸،۱۰).

توجه بیش‌ازحد جامعهٔ رسانه‌ای به ورزش‌های حرفه‌ای و مغفول ماندن ورزش‌های روستایی از دیگرعواملی است که در این پژوهش بررسی شده است. این عامل مؤثر در اجرای این پژوهش رتبهٔ چهاردهم را کسب کرده است. پژوهش‌های کمی در ایران به تأثیر مخرب این موضوع بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی پرداخته‌اند و از این بین تنها پژوهش شایان توجه که نتایج همراستایی را با پژوهش کنونی به‌دست آورده، پژوهش رحمتی و همکاران (۱۳۹۴) است (۱۶).

عدم توازن بین امکانات موجود و انتظارات در مناطق گوناگون روستایی و پایین بودن سرانهٔ ورزشی در مناطق روستایی به‌عنوان عوامل تهدید و تنوع ورزش‌های سنتی و بازی‌های بومی- محلی در بیشتر نقاط استان، نیز در این پژوهش بررسی شده است. این عوامل در پژوهش‌های

دیگر مانند ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۲)، پاپزن و همکاران (۱۳۹۴) توکلی انگوت و همکاران (۱۳۹۲)، و هنرور و همکاران (۱۳۹۳) اثر این عوامل مهم را بر توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی بررسی کرده و نتایج آن همسو با نتایج این پژوهش است (۲،۸،۱۰،۱۹).

به‌طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که در توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی، عوامل درونی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و نیز عوامل بیرونی (فرصت‌ها و تهدیدها) نقش‌های بسزایی دارند. با این حال، همهٔ آنها در یک مرتبه از اهمیت قرار ندارند. نتایج این پژوهش نشان داد عواملی که نقش قوت را دارند، در رتبه‌های بالا و نخست قرار دارند و پس از آن عوامل فرصت نقشی با اهمیت نسبی کمتری دارا هستند. عوامل ضعف و تهدید نیز به‌ترتیب در مقام‌های نسبی سوم و چهارم قرار می‌گیرند. حاصل این رتبه‌بندی و آنالیز نشان می‌دهد که استراتژی‌های پیشنهادشده برای توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی، در وهلهٔ نخست بر پایهٔ قوت‌ها و ضعف‌ها (SO)، و در مرتبهٔ دوم بر پایهٔ ضعف‌ها و فرصت‌ها (WO) قرار دارند. بدان معنا که بهره‌گیری از عوامل درونی (قوت‌ها و ضعف‌ها) با کمک فرصت‌های موجود در محیط بهترین استراتژی‌های لازم را برای توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در استان گلستان فراهم می‌سازد. این در حالی است که بهره‌گیری از عوامل درونی با وجود تهدیدهای موجود در محیط، آفرینندهٔ استراتژی‌هایی است که در رتبه‌های سوم و چهارم برای توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در استان گلستان اهمیت دارند. این نتایج نشان می‌دهند که عوامل قوت و ضعف (درونی) نقش مهم‌تری نسبت به عوامل بیرونی در توسعهٔ این ورزش‌ها دارند. بنابراین تکیه بر قوت‌ها اهمیت بسیاری در توسعهٔ موردنظر دارند و به‌جای گلایه از عوامل تهدید یا به انتظار فرصت‌های بیرونی ماندن اهمیت کمتری دارد. سرانجام اینکه، رفع ضعف‌ها عامل مهمی در این زمینه است. با توجه به مجموعه مباحث مطرح‌شده به‌نظر می‌رسد تجمیع و تلفیقی از برنامه‌های ورزشی و تفریحی با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی با برنامه‌ها و اقدامات توسعهٔ روستایی، به‌عنوان یک ابزار مهم می‌تواند پاسخگوی بسیاری از ضعف‌های توسعهٔ ورزش روستایی استان باشد. همچنین امید است بسیاری از شاخص‌های توسعهٔ منابع انسانی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و اکولوژی وابسته به ورزش روستایی از طریق استراتژی‌های پیشنهادی توسعه یابد.

منابع و مآخذ

۱. آقازاده، هاشم؛ نظامی وند چگینی، هوشنگ؛ اعرابی، محمد (۱۳۹۵). «دستنامهٔ برنامه‌ریزی استراتژیک»، چ اول، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

۲. ابراهیمی، رسول؛ خیام‌باشی، سهیل (۱۳۹۳). «توسعهٔ گردشگری ورزشی در ایران با تأکید بر ورزش‌های بومی و محلی استان چهارمحال‌بختیاری»، اولین همایش ملی گردشگری، سرمایهٔ ملی، چشم‌انداز آینده، اصفهان.

۳. احسانی، محمد؛ کرمی، خاطره (۱۳۹۵). «تبیین راهبردهای مناسب جهت ترویج ورزش‌های بومی و محلی در شهرستان شهرکرد»، دومین همایش سراسری مباحث کلیدی در علوم مدیریت و حسابداری، گرگان.

۴. احمدی، حسین (۱۳۹۲). «برنامه‌ریزی استراتژیک و کاربرد آن»، کانون فرهنگی انتشاراتی سایه‌نما، تهران، ص ۱۳۶.

۵. اسلامی، ایوب؛ محمودی، احمد؛ خبیری، محمد؛ نجفیان رضوی، سید مهدی (۱۳۹۲). «نقش وضعیت اجتماعی – اقتصادی در انگیزهٔ مشارکت شهروندان به ورزش‌های همگانی – تفریحی»، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۲(۷)، ص ۸۹-۱۰۴.

۶. بازوند، سمیه؛ شهریاری، محسن؛ اشکی، حسن؛ شهابی کیوی سفلا، نسرین (۱۳۹۵). «تأثیر بازی‌های بومی و سنتی بر عزت نفس دانش‌آموزان ۹ تا ۱۲ سال شهر اهواز»، همایش بین‌المللی روان‌شناسی و فرهنگ زندگی، استامبول، ترکیه.

۷. پاپ زن، عبدالحمید؛ حسین، آگهی؛ شاهمرادی، مهنا (۱۳۹۳). «توسعهٔ ورزش روستایی با محوریت ورزش‌های بومی و محلی»، دوفصلنامهٔ مدیریت و توسعهٔ ورزش، ش ۲، پیاپی ۷، ص ۱۵-۱.

۸. پاپ‌زن، عبدالحمید؛ حسین، آگهی؛ شاهمرادی، مهنا (۱۳۹۴). «تعیین راهبردهای مناسب برای ورزش روستایی با تأکید بر ورزش‌های بومی شهرستان کرمانشاه»، مدیریت ورزشی، دورهٔ ۷، ش ۵، ص ۷۴۹ – ۷۳۱.

۹. پیمان‌فر، محمدحسن؛ الهی، علیرضا؛ حمیدی، مهرزاد (۱۳۹۱). «موانع زیربنایی نظام ورزش کشور در اجرای برنامه‌های راهبردی»، فصلنامهٔ راهبرد اجتماعی فرهنگی ۱(۳)، ص ۱۵۵-۱۴۵.

۱۰.توکلی انگوت، سخاوت؛ غایب‌زاده، شهروز؛ مرادی، سیمین (۱۳۹۲). «برگزاری بازی‌های بومی، محلی و رونق صنعت گردشگری ورزشی»، اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار، همدان.

۱۱.جوادی‌پور، محمد؛ سمیع‌نیا، مونا (۱۳۹۲). «ورزش همگانی در ایران و تدوین چشم‌انداز، استراتژی و برنامه‌های آینده»، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۱(۴)، ص ۳۰-۲۱.

۱۲.حسنی درودخانی، ثریا (۱۳۹۴). «ارزیابی نقش ورزش‌های بومی- محلی در گردشگری منطقهٔ فومن»، همایش ملی تالش‌شناسی، رشت.

۱۳.حسینی، سیدشاهو؛ حمیدی، مهرزاد؛ قربانیان رجبی، آسیه؛ سجادی، سید نصرالله (۱۳۹۲). «شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای استعدادیابی در ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و تنگناها و چالش‌های فراروی آن»، نشریهٔ مدیریت ورزشی، ۱۷، ص ۵۴ – ۲۴.

۱۴.خداداد حسینی، سید حمید و عزیزی، شهریار. (۱۳۹۴). «مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژی»، انتشارات صفار، تهران.

۱۵.خلجی، حسن. (۱۳۹۰). «اصول و مبانی تربیت بدنی»، انتشارات پیام نور، تهران.

۱۶.رحمتی؛ محمدمهدی؛ عباس‌زاده، مرتضی (۱۳۹۴). «توانمندی‌های ورزش روستایی، توسعهٔ محلی و مشارکت اجتماعی (مورد مطالعه: کشتی گیله‌مردی)»، توسعهٔ محلی، دورهٔ ۷، ش ۱، ص ۷۸-۵۹.

۱۷.رمضانی‌نژاد، رحیم (۱۳۹۱).«تاریخ تربیت بدنی و علوم ورزشی»، گیلان انتشارات شمال پایدار، ص ۹۲.

۱۸.ورزیده، ابوبکر (۱۳۹۲). «ظرفیت‌های محیطی روستاهای شهرستان پیرانشهر در توسعهٔ صنعت گردشگری ورزشی»، اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار، همدان.

۱۹.هنرور، افشار؛ غفوری، فرزاد؛ ططری، احسان؛ گاویار، حسن (۱۳۹۴). «الگویابی توسعهٔ ورزش‌های بومی و محلی در کشور»، مطالعات مدیریت ورزشی، سال ۷، ش ۳۱، ص ۴۸-۳۳.

20.Adeogun S.O. (2002). "Basic skills and techniques of traditional sport in Nigeria". Tolly graphic production Lagos Nigeria, pp: 23-28.

21.Akbari. H. (2007). "Impact of local games of development of skills handling for boys 7 to 9 years old". Journal of motion. Vol.34. pp: 35-43.
22.Akinemi A. (2009). "Traditional sports & Games in Nigeria". National Institute for Sports, Lagos, Nigeria, pp: 230-236
23.Eichberg, H. (2005). "Traditional games". University of Southern Denmark, Center for Sport, Helth and Sociaty, Gerlev, pp: 27-29.
24.Grath. W. Ken. S. and Derek.m (2014). "Participation motivation in martial artists in the west midlands vegin of England". Journal of sport science medicine vol 2. pp: 28-34.
25.Kostas, K. Kaplanidou, K. (2010). "Event leveraging of mega sport events: A SWOT analysis approach". International Journal of Event and Festival Management, 1(3), pp: 170-185.
26.Saaty T. L., (1986). "Axiomatic Foundation of the Analytic Hierarchy Process". Management Science. Vol. 32(7): pp: 841 – 855.